

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DERGİSİ

DİNİ, AHLÂKÎ, EDEBÎ, MESLEKÎ AYLIK DERGİ

9. Cilt

Ocak - Şubat 1970

92 - 93. Sayı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ASRIMIZDAKİ TEFSİR HAREKETLERİNE UMÜMÎ BİR BAKIŞ	
Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU	5
KUR'ÂN-I KERİMÎ TECVİD KAİDELERİNE RİAYET EDEREK OKUMAK	
Demirhan ÜNLÜ	14
HADİS-İ ŞERİFLERE GÖRE MÜ'MİN	
Osman KESKİOĞLU	21
KURBAN	
Lâtfi ŞENTÜRK	25
DİNİMİZCE ETLERİ YENMEYEN HAYVANLAR	
Mehmet ÇİFTÇİ	28
KURBAN BAYRAMI (Hutbe)	
İsmail COŞAR	32
PEYGAMBERİMİZ'İN SAHÂBİLERİNİ YETİŞTİRME USÛLÜ	
M. Âsım KÖKSAL	34
İSLÂM BÜYÜKLERİ	40
DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI VA'Z VE VA'Z EDECEKLER YÖNETMELİĞİ	43
ŞER'İYE SİCİLLERİ ARŞİVİ	49
MERHUM DIYANET İŞLERİ REİSİ AHMED HAMDİ AKSEKİ	
Veli ERTAN	52
TAMİMLER	58
HABERLER	60
BAŞKANLIK YAYINLARINDAN BÂZILARI	64

HADİS

HADİS-İ ŞERİFLERE GÖRE MÜ'MİN

— II —

Osman KESKİOĞLU
Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

(88-89 uncu sayıdan devam)

8 — *المؤمن منفعة: إن ما شئته نفعك وإن شاورته نفعك وإن
شاركته نفعك وكل شئ من أمره منفع*

Ter c e m e s i :

Abdullâh b. Ömer (R.A.) Hazretlerinin rivâyet ettiği bu Hadîs-i Şerîfte Peygamber Efendimiz buyuruyorlar ki:

“Mü'min sırf menfaattir, her yandan faydalıdır: Onunla berâber yürürsen sana faydalı olur, ona danışsan sana fayda verir. Onunla ortaklık yapsan sana faydası dokunur; onun her işi faydadır.”

Resûl-i Ekrem, mü'mini işte böyle târif ediyorlar. Mü'min dâimâ faydalıdır; herkese yararlı olmaya çalışır, çevresindekilere faydası dokunur. Yolculuk yapsan sana iyi bir yol arkadaşı olur. Yolda kılavuzluk eder, emin yolu gösterir. Bir şeye ihtiyâcın olursa, hemen yardıma koşar. Ona bir şey danışsan sana iyi olanı söyler, güzel öğüt verir. Seni şaşırtmaz, kötülüğe sürüklemez, çıkmaza sokmaz, çamura atıp seyre bakmaz. Aklının erdiği kadar iyi olanı gösterir. Müşâvereden maksat zâten budur. Danışmak, her bakıma faydalıdır. Danışan dağları aşmış, danışmayan düz yolda şaşımış, derler. Ortaklığa gelince: Mü'min emîndir, ortağına aslâ hıyânet etmez, hîle yapıp aldatmaz, dalavere yoluna sapmaz, ortağına faydalı olur. İşte mü'minin hâli budur. Cemiyette birbirinin kuyusunu kazanlar, ortağını batırmağa bakanlar, birbirinin aleyhinde çalışanlar bu Hadîs-i Şerîfi okusunlar da kendilerinin durumunu anlasınlar. Bir şâirimizin dediği gibi:

**“Âdem olanın hayr olur âdemlere kasdı,
İnsanlığa insanda budur işte delâlet.”**

المؤمن يَألفُ وَيؤلفُ ولا خَيْرَ فِيمَن لا يَألفُ ولا يؤلفُ وخَيْرُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمُ لِلنَّاسِ — 9

T e r c e m e s i :

Hazret-i Câbir'in rivâyet ettiği bu Hadîs-i Şerîfte Peygamberimiz şöyle buyuruyorlar:

“Mü'min ülfet eder, iyi geçinir. Başkasiyle ülfet etmeyen, geçimsiz olan kimsede hayır yoktur. İnsanların en hayırlısı, insanlara en faydalı olanıdır.”

Mü'minin vasıflarından biri de iyi huylu, uysal olmaktır. İyi geçinmek, güzel ahlâkla olur. Geçimsiz ve huysuz kimselerden hayır gelmez ve beklenmez. O gibilerden herkes nefret eder. Çünkü onların îmânı zayıftır. İmanları kuvvetli olsa, ahlâkları güzel olurdu. Güzel ahlâkın îcâbına uyarlardı, insanlarla güzel geçinirlerdi, Hazret-i Peygamber'i kendilerine örnek tutarlardı. Muâşeret âdâbına göre hareket ederler, beşerî münâsebet kaidelerine riâyet eylerlerdi. İnsanlara güleryüz gösterirler, tatlı söz söylerler, geçimli ve sevimli olurlardı. Yanlış bir davranışta bulununca özür dilerler, gönül alırlar, fazîlet sâhibi olurlardı. İşte cemiyeti bu ruh ayakta tutar. Millet bu gibi hayırlı kişiler sâyesinde mutlu olur. Yoksa huysuz, geçimsiz kişiler içinde yaşamak azaptır. Bu gibilerin şerrinden Allah korusun.

المؤمنُ كَيْسٌ فَطِنٌ حَذِرٌ — 10

T e r c e m e s i :

Enes b. Mâlik (R.A.) ten rivâyet olunan bu Hadîs-i Şerîfte Hazret-i Peygamber buyuruyorlar ki:

“Mü'min çok akıllı, zekî ve ihtiyatlı olur.”

Burada sayılan vasıflar ne güzeldir, bunlar mü'mine ne kadar iyi yaraşan şeylerdir. Mü'min akıllıdır. Her işte akıllı davranır. Bir şeyin gereğini düşünür, öyle yapar. Her şeyi ölçülüdür. Dünyâsı için âhiretini, âhireti için dünyâsını yıkıp harâb etmez. Aklının ışığı, îmânının nûru onu aydınlatır. Akıllıca hareket eder, ihtiyatlı davranır. Korunmasını bilir. Aptalca iş tutmaz, deli-dolu hareket etmez. Gaflete düşmez, gâfil avlanmaz, faka basmaz, tuzağa düşmez, gaf yapmaz. Söyleyeceğini, yapacağını bilir. Hakîmâne davranır, temkinli, ihtiyatlı hareketi elden bırakmaz.

المؤمنُ الَّذِي يُخَالِطُ النَّاسَ وَيَصْبِرُ عَلَى إِذَاهُمْ أَفْضَلُ مِنَ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يُخَالِطُ النَّاسَ وَلَا يَصْبِرُ عَلَى إِذَاهُمْ — 11

T e r c e m e s i :

Abdullâh b. Ömer (R.A.) den rivâyet olunan bu Hadîs-i Şerîfte Resûl-i Ekrem (S.A.S.) buyuruyorlar ki:

"İnsanların arasına karışıp onların ezâsına katlanan mü'min, insanların arasına katılmayıp onların verdikleri eziyete katlanmayan mü'minden daha hayırlıdır."

İnsan medenî tabiatlı bir varlıktır. Toplu halde, insanlarla bir arada yaşamak zorundadır. Bir köşeye çekilip insanlardan uzak dağ başında tek başına yaşayamaz, yaşasa da rahat edemez. Bu cemiyette doğmuş bir ferd olarak, hayâtın içine gireceksin, çeşitli insanlarla karşılaşacaksın, hayâtın potasında eriyeceksin, dünyâda pişeceksin. İşte o zaman olgunlaşmış olursun. İmtihânı kazanıp ahlâkın yükselir. İrâden çelikleşir. İnsanlardan kaçarak tek başına, kendi için yaşamak olamaz. İslâm'da ruhbanlık yoktur. İnsanların içine girerek onların sevinçleriyle sevinmek, elemlerinden acı duymak lâzımdır. Hayat ve insanlık budur. Kendi kabuğuna çekilip yalnız kendi için yaşama, hayat bu değildir.

12 — الْمُؤْمِنُ وَأَخُو الْمُؤْمِنِ لَا يَدْعُ نَصِيحَتَهُ عَلَى كُلِّ حَالٍ

T e r c e m e s i :

Câbir (R.A.) Hazretlerinin Peygamber Efendimiz'den rivâyet ettiği bu Hadîs-i Şerîfte buyuruluyor ki:

"Mü'min, mü'minin kardeşidir, hiçbir halde ona nasîhati bırakmaz, her hususta onun hayrına çalışır."

Mü'minlerin, birbirinin kardeşi oldukları şüphesizdir. Öyleyse birbirlerine kardeş muâmelesi yapmaları gerekir. Nasîhat, iyiliğini istemek, hayrına çalışmak demektir. Doğruyu göstermek, irşâd etmek sûretiyle bu yapılmış olur. Bunu yaparken dikkat edilecek bir husus vardır ki, o da gönlünü kırmadan, incitmeden yapmaktır. Mü'minler arasındaki kardeşliğin en büyük örneğini Hazret-i Peygamber, Mekke'den Medîne'ye hicrette vermişlerdir. Medîne'li yerlilerle Mekke'den gelen Muhâcirler arasında gâyet samîmî bir kardeşlik kurmuştur. Müslümanlar bundan ibret ve ders almalıdırlar.

13 — الْمُؤْمِنُ أَكْرَمُ عَلَى اللَّهِ مِنْ بَعْضِ مَلَائِكَتِهِ

T e r c e m e s i :

Ebû Hüreyre (R.A.) Hazretlerinin rivâyet ettiği bu Hadîs-i Şerîfte Peygamber Efendimiz şöyle buyuruyorlar:

"Kâmil mü'min, Allah katında bâzı meleklerden daha şerefliidir."

Meleklerde kötülük arzusu yoktur. İnsanda ise hayır ve şer meyilleri birbiriyle çarpışma hâlinededir. Şeytan, nefs-i emmâre, onu azdırmak için

çalışmaktadır. İmânın kuvvetiyle bunları yenip, nefesine hâkim olarak şer kuvvetini yere seren mü'min kişi, Allah nezdinde yüksek mertebelere yükselir. İnsanlık hâli, yanılarak işlediği hatâlardan tevbe edince, Allah bunları affeder. Hasan-ı Basrî; mü'min eğer hiç günah işlemeseydi melekût âleminde uçardı, diyor*. Mü'min her hâlinde Allâh'ına dayanır ve güvenir. Zikri, fikri Allah'tır. Bu yolda devam ede ede vilâyet mertebesine ulaşır, ermişlerden olur. İnsanın mevkii pek yüksektir. Bilhassa tasavvufta bu çok işlenmiştir. İnsana Âlem-i Asgar denilmiştir. Hazret-i Ali (Kerremallâhu veç-

hehu) şöyle demiştir:

وترزعم أنك جرم صغير
وفيك انطوى العالم الأكبر

"Sen kendini küçücük bir cisim mi sanırsın?

Halbuki sende büyük bir âlem toplanmış, dürülmüştür."

İnsanın bu değeri Allâh'ına kulluk etmesinden gelir.

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

"Allah katında en şerefli olanınız, en

müttakî olanınızdır." (Hücûrât: 13).

İnsan, İlâhî emânetleri üzerine almıştır. Ve bu sâyede yüksek mertebe kazanmıştır:

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ

"Biz âdem-oğullarını mükerrem kıldık."

Şeyh Galib, meşhur Terci-i Bend'inde bu husûsu şöyle ifâde eder:

"Âdeme muttasıl ol, tâ ki cüdâ olmayasın,

Secdeler eyle ki, merdûd-i Hudâ olmayasın.

Hoşça bak zâtına kim, zübde-i âlemsin sen,

Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen."

İnsanın bu kadr ü kıymeti, şeref ve mertebesi, Hâlık'ına kulluğunu îfâ etmesinden doğar. Öyleyse insan bu gerçeği düşünüp Ulu Yaradan'a kulluğunda kusur etmemeli. Aksi halde, hayvanlık derekesine iner. Öyleyse davranışlarını buna göre ayarlaması gereklidir. İslâm şâiri merhum Âkif, bu gerçeği (İnsan) başlıklı şi'rinde gâyet canlı bir şekilde ifâde eder. Sözümlü oradan birkaç beytle bitirelim:

"Meleklerden büyük, hem çok büyük tebcîle mazharsın,

Tekâlîfin emânet-gâhısın, bir başka cevhersin.

Senin bir nüsha-i kübrâ-yı hilkat olduğun elbet,

Tecellî etti artık; dur, düşün öyleyse bir hükmet:

Nasıl olmak gerektir şimdi ef'âlin ki, hem-pâyen

Behâyim olmasın, kadrin melâikten muazzezken."

(*) Abdurraûf Münâvî, Feyzu'l-Kadîr Şerhu'l-Câmii's-Sağîr, c. VI, s. 256.